

Från minderårig till vuxen

Unga asylsökande mäns upplevelser av delaktighet

Anna-Lena Ström

Praktikforskning

Forskningsrapport

Våren 2016

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty	Laitos/Institution – Department	
Statsvetenskapliga fakulteten	Institutionen för socialvetenskaper	
Tekijä/Författare – Author		
Anna-Lena Ström		
Från minderårig till vuxen - Unga asylsökande mäns upplevelser av delaktighet		
Oppiaine /Läroämne – Subject		
Socialt arbete		
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages
Praktikforskning	Februari 2016	39
Tiivistelmä/Referat – Abstract		
<p>Syftet med studien är att, från ett brukarperspektiv, granska hur unga vuxna asylsökande upplever möjligheterna till delaktighet, samt att undersöka huruvida asylprocessen och flyktingförlägningens verksamhet erbjuder möjligheter till delaktighet och medverkan. Målgruppen för forskningen är unga vuxna asylsökande som vid ankomsten till Finland har uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar har konstaterats vara vuxna. På så sätt belyses såväl skillnaderna mellan den service som erbjuds minderåriga ensamkommande och vuxna asylsökande, som problematiken kring åldersbedömningarna som aspekter som påverkar upplevelserna av delaktighet. Teorin om empowerment används som teoretisk utgångspunkt för forskningen. Frågeställningen kring asylsökande, delaktighet och empowerment är särskilt intressant i nuläget, när mängden asylsökande har ökat drastiskt och flyktingförlägningarna har ställts inför nya utmaningar. Forskningen har gjorts i samarbete med Oravais flyktingförlägning.</p> <p>Forskningsmaterialet består av åtta halvstrukturerade intervjuer med unga vuxna asylsökande män från Afghanistan och Somalia. Som analysmetod har innehållsanalys använts.</p> <p>Resultaten från undersökningen visar att sysselsättning och tillräckligt stöd utgör viktiga aspekter för asylsökandes välmående. Dessa förverkligas i högre grad bland minderåriga ensamkommande asylsökande än bland vuxna. Genom en tätare kontakt med flyktingförlägningens personal önskar asylsökandena att de skulle ha en större insyn i asylprocessen, erbjudas möjlighet att diskutera saker som berör dem samt kunna höja sitt välmående och öka delaktigheten. De anser att flyktingförlägningens personal bättre borde ta individens egna styrkor i beaktande och erbjuda stöd utgående från detta. På så sätt kunde även det finländska samhället bättre gynnas av de asylsökande. Tillräcklig skolgång och sysselsättning anses som viktiga aspekter för såväl välmående som för delaktighet och främjar integrationen. Brist på sysselsättning leder däremot till att de asylsökande tänker mycket på sin asylprocess och att känslorna av ovisshet och nedstämdhet blir starkare. Trots att ramarna för vad flyktingförlägningen kan erbjuda är snäva, upplever de asylsökande ändå att de genom att vara aktiva och flitiga kan påverka sin egen framtid i Finland.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords		
Asylsökande, flyktingförlägning, socialt arbete, åldersbedömningar, unga vuxna, delaktighet, bemötande, empowerment		

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Forskningens handlingsmiljö	5
1.2 Syfte	6
1.3 Forskningsfrågan	6
2. Teoretisk referensram och centrala begrepp	6
3. Tidigare forskning	7
3.1 Delaktighet	7
3.2 Åldersbedömningarna	9
4. Forskningsetiska överväganden	10
5. Praktikforskningsprocessen	12
5.1 Valet av forskningsmetod	13
5.2 Valet av analysmetod	14
6. Analys och centrala resultat	15
6.1 Informanterna	15
6.2 Att vara asylsökande i Finland	17
6.3 Åldersbedömningen	18
6.4 Från minderårig till vuxen	19
6.5 Livet vid flyktingförläggningen	21
6.6 Delaktighet och integration	24
6.7 Utvecklingsförslag	25
7. Avslutande diskussion	26
Källor	32
Bilaga 1: Informationsbrev	35
Bilaga 2: Samtyckesblankett	36
Bilaga 3: Intervjuguide	37

1. Inledning

Flyktingsituationen i Europa har den senaste tiden varit mycket aktuell. En exceptionellt stor mängd flyktingar har år 2015 anlänt till Europa för att söka asyl, vilket har ställt nya krav på den europeiska invandringspolitiken. Flyktingarna korsar ofta Europas gräns vid medelhavsländerna, men eftersom mängden flyktingar nu har varit så stor, har dessa länder ensamma inte kunnat ta emot alla asylsökande. Även om det, enligt Dublinförordningen (604/2013) är det land som först registrerar en asylsökande som är ansvarigt för hela asylprocessen, har detta inte varit hållbart i och med de stora flyktingmassorna. Beslutsfattarna inom EU har därför varit tvungna att se över de rådande internationella riktlinjerna. Bland annat har europeiska kommissionen, i september 2015, gjort ett beslut om att 120 000 av de asylsökande som kommit till medelhavsländerna ska fördelas jämnare mellan de övriga EU-medlemsländerna (Inrikesministeriet, 25.9.2015).

Även i Finland har det skett en markant ökning av antalet asylsökande. Enligt Migrationsverket (statistik, 21.1.2016) hade totalt 32 476 personer från olika länder sökt asyl i Finland under år 2015. De allra flesta kom från Irak, men en stor del kom också från länder som Afghanistan och Somalia. Flest asylansökningar emottogs under månaderna september till november. Mängden asylansökningar under år 2015 är exceptionellt stor i jämförelse med tidigare år. Det är intressant att notera att senast det skedde en ökning i antalet mottagna asylansökningar i Finland var år 2009, då 5988 personer sökte asyl i Finland. Efter detta har antalet hållits ganska jämnt under några år då cirka 3000-4000 personer har sökt asyl i Finland årligen. (Migrationsverket, statistik 2009-2014). På grund av det stora antalet asylsökande har ett flertal tillfälliga nödinkvarteringar och nya flyktingförläggningar öppnats runt om i landet, eftersom de redan etablerade flyktingförläggningarna inte har haft kapacitet att ta emot flera asylsökande. För att underlätta registreringen av asylsökande har man i Torneå därtill öppnat en flyktingluss. (Migrationsverket, pressmeddelande 17.9.2015). Tematiken kring asylsökande är alltså mycket aktuell och den nuvarande flyktingsituationen har ställt nya krav på såväl mottagande myndigheter som på regelverk och strukturer.

I Finland styrs mottagningsarbetet av Lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011). Lagen beskriver bland annat hur mottagningsarbetet ska ordnas för asylsökande. Till mottagningstjänsterna hör inkvartering, mottagnings- och brukspenning, socialservice, hälso- och sjukvårdstjänster, tolk- och översättartjänster samt

arbets- och studieverksamhet (§ 13). Socialarbetarna vid flyktingförläggningarna arbetar också utgående från denna lag. Enligt § 25 har personer som söker internationellt skydd rätt till de socialvårdstjänster som beskrivs i Socialvårdslagen (1301/2014, § 14 och § 15) i de fall där behovet av socialvård konstateras. I det sociala arbetet ingår individuella klientmöten med rådgivning, stödsamtal, handledning, utredning av sociala problem samt vid behov erbjudande och ordnande av stödåtgärder.

I den nya Socialvårdslagen som trädde i kraft i början på år 2015 betonas klientens intresse i högre grad än tidigare. Enligt § 3 innebär det här att klienten ska erbjudas tillräckligt stöd som tryggar hans eller hennes välfärd och som står i relation till de verkliga behoven. Det innebär också att klientens förmåga att klara sig självständigt och agera på eget initiativ ska stärkas och att klientens möjligheter att delta i, och påverka sina egna ärenden ska beaktas. Det här sker i förtrolig samverkan mellan socialarbetaren och klienten. Därtill betonas det att klientens språkliga, kulturella och religiösa bakgrund också ska beaktas. I Socialvårdslagen § 7 lyfts även det strukturella sociala arbetet fram. Strukturellt socialt arbete innebär att information och kunskap kring social välfärd och sociala problem lyfts fram och att klienternas behov så väl som behovens bakomliggande samhälleliga aspekter betonas. På så sätt strävar man efter att förebygga och rätta till sociala problem och utveckla den sociala servicen.

Även om mottagningsarbetet och den socialvård som erbjuds på flyktingförläggningarna styrs av mottagningslagen, anser jag det ändå väsentligt att nämna Socialvårdslagen i detta sammanhang. Asylsökande utgör en specifik grupp inom socialvården och deras rättigheter är till viss del begränsade. Jag anser dock att det som beskrivs i Socialvårdslagen både gällande klientens intresse och det strukturella sociala arbetet är mycket viktiga aspekter också i arbetet med asylsökande. Det här är något som jag redan tidigare, under de år jag själv har arbetat som socialarbetare med asylsökande, har reflekterat över och det här utgör därför grunden för min forskning.

I min forskning är jag intresserad av att veta hur unga vuxna asylsökande upplever asylprocessen och möjligheterna till delaktighet. Målgruppen för forskningen är den grupp unga vuxna asylsökande, som vid ankomsten till Finland har uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar har konstaterats vara vuxna. Således belyser jag i forskningen både skillnaderna mellan den service som minderåriga och vuxna asylsökande erhåller, och problematiken kring åldersbedömningar som intressanta aspekter i frågeställningen kring

upplevelserna av delaktighet. Som teoretisk utgångspunkt för min forskning använder jag mig av teorin om empowerment. Frågeställningen kring asylsökande, delaktighet och empowerment är särskilt intressant i nuläget, när mängden asylsökande har ökat drastiskt och flyktingförläggningarna har ställts inför nya utmaningar. Jag gör forskningen i samarbete med Oravais flyktingförläggning, som är en väl etablerad flyktingförläggning med lång erfarenhet av mottagningsarbete, något som jag anser utgöra en god grund för min forskning.

1.1 Forskningens handlingsmiljö

Oravais flyktingförläggning grundades år 1991 och består av två enheter för vuxna och familjer, en i Oravais och en i Jakobstad. Därtill hör till flyktingförläggningen även ett, i Oravais beläget, grupphem för ensamkommande minderåriga asylsökande. Vid flyktingförläggningen arbetar ett mångprofessionellt team som består av socialarbetare, socialhandedare, hälsovårdare och handledare. Flyktingförläggningen leds av en förläggningsschef och av en biträdande förläggningsschef. Den service som flyktingförläggningen erbjuder består av de mottagningstjänster som definieras i mottagningslagen § 13. (Oravais flyktingförläggning).

Ökningen av antalet asylsökande i landet syns även vid Oravais flyktingförläggning. De grundläggande platsantalen vid förläggningen är 150 platser i Oravais, 175 platser i Jakobstad och 27 platser vid grupphemmet för ensamkommande minderåriga. På grund av det stora antalet asylsökande som har anlänt till Finland i år har flyktingförläggningen dock varit tvungna att ta emot fler asylsökande och således tillfälligt utöka platsantalen vid de olika enheterna. Vid tidpunkten för forskningen var cirka 260 personer inskrivna i Oravais, cirka 275 personer i Jakobstad och cirka 90 personer vid grupphemmet för ensamkommande minderåriga. Verksamheten har också utvidgats på så sätt att bostäder har tagits i bruk även i närliggande byar och kommuner. (Diskussion med biträdande förläggningsschefen, 14.10.2015).

1.2 Syfte

Syftet med min praktikforskning är att granska hur unga vuxna asylsökande upplever möjligheterna till delaktighet. Jag vill, från ett brukarperspektiv, undersöka hur såväl själva asylprocessen som flyktingförlägningens verksamhet stöder asylsökandes möjligheter till delaktighet och medverkan. Detta är särskilt intressant i nuläget, med tanke på den rådande situationen då antalet asylsökande har stigit exceptionellt mycket i landet och flyktingförläggningarna sätts under en större press gällande mottagningsarbetet än tidigare. Orsaken till att jag har valt att studera unga vuxna asylsökande är flera. För det första finns det redan en hel del forskning om minderåriga ensamkommande asylsökande, men mindre om vuxna asylsökande. Unga vuxna asylsökande är framför allt ett ämne som tidigare inte belysts märkvärdigt i forskning. Skillnaderna mellan de tjänster som erbjuds minderåriga och vuxna asylsökande är stora. Därför har jag valt att i min forskning fokusera på den grupp unga vuxna, som vid ankomsten till Finland har uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar har konstaterats vara 18 år eller äldre. Dessa har erfarit hur det är att vara såväl minderårig som vuxen asylsökande i Finland. Detta är framför allt intressant i fråga om upplevelserna av delaktighet och belyser samtidigt problematiken kring åldersbedömningar, som används allt oftare i asylprocessen för minderåriga ensamkommande asylsökande.

1.3 Forskningsfrågan

Den forskningsfråga som jag vill finna svar till i min praktikforskning är följande:

- På vilket sätt är unga vuxna asylsökande delaktiga i asylprocessen och i flyktingförlägningens verksamhet?

2. Teoretisk referensram och centrala begrepp

Jag kommer att använda mig av teorin om empowerment som teoretisk utgångspunkt i min undersökning. Empowerment innebär att stöda människan så att hon kan lära sig att agera självständigt, bli medveten om olika lösningsalternativ och ta självständiga beslut som rör henne själv. Individerna ges således ett stort ansvar för sitt eget liv. Negativa värderingar vänds

till positiva, genom att individen stöds i sitt eget beslutsfattande. (Payne, 2002). Målet med empowerment är att individen ska kunna se sig själv som en viktig faktor i att hitta lösningar till sina egna problem (Payne 2002, 366). Genom kontakten till socialarbetaren och dennes kunskap och färdigheter, får individen den hjälp hon eller han behöver. Payne (2002, 368-369) betonar också socialarbetarens förmåga att hitta förklaringar till individens beteende, genom att använda tillgänglig information. Individen bör känna socialarbetarens empati och omsorg, samtidigt som han eller hon vid behov även behöver bli konfronterad av socialarbetaren, för att kunna hitta lösningar till sina problem.

Centrala begrepp i undersökningen är asylsökande, flyktingförläggning, socialt arbete, åldersbedömningar, unga vuxna, delaktighet, bemötande och empowerment.

3. Tidigare forskning

Det har gjorts en hel del forskning kring flyktingar, invandrarskap och integration. Asylsökande och framför allt deras upplevelser av delaktighet och möjligheter till integration har däremot belysts mindre, åtminstone i finländsk forskning. Detta kan till stor del bero på att det hittills kommit relativt få asylsökande till Finland, i relation till andra länder. Den forskning som finns berör framför allt ensamkommande minderåriga asylsökande. Jag kommer dock inte i det här skedet att noggrannare gå igenom hurudan forskning som gjorts kring asylsökande. Jag väljer istället att fokusera på forskning som gjorts kring olika aspekter av delaktighet. Därefter kommer jag att närmare belysa problematiken kring de åldersbedömningar som görs bland minderåriga asylsökande.

3.1 Delaktighet

Den forskningslitteratur som jag framför allt har använt som grund för min undersökning när det gäller delaktighets- och empowermentsvinkeln, är Kati Turtiainens (2012) doktorsavhandling ”Possibilities of trust and recognition between refugees and authorities – Resettlement as part of durable solutions to forced migration”. Turtiainen har i sin avhandling belyst vikten av en tillitsfull relation mellan flyktingar och mottagande myndigheter i Finland. Turtiainen betonar att en tillitsfull relation uppstår när individen upplever sig erkänd, varvid

även klientens egen självbild och självkänsla stärks. Individens tillit till myndighetsrepresentanter stärker och påskyndar samtidigt anpassningen i det nya landet och speglas då också i flyktingarnas vilja att bidra till det samhälle som hjälpt dem med skydd och överlevnad. Om erkännandet dock inte uppfylls, om bemötandet inte är baserat på omsorg och erkännande, och om en tillitsfull relation inte uppstår mellan flyktingen och omgivningen blir flyktingen däremot beroende av det nya samhället och samhället förlorar således samtidigt de resurser som flyktingarna medför. Därför innebär också en tillitsfull relation att integrationen i det nya samhället lyckas bättre. Grundtanken i Turtiainens forskning är alltså att tillit mellan asylsökande och de professionella som utför mottagningsarbetet, samt en dialogisk växelverkan utgör mycket viktiga grunder för att en lyckad integration ska ske. Då migrationsfrågor behandlas inom politiken betonas också vikten av delaktighet. I Statsrådets principbeslut om strategin Migrationens framtid (2013) framkommer bland annat en målsättning att alla invandrare ska erbjudas möjlighet att hitta sin plats i samhället genom en välfungerande integrationsprocess. Språkundervisning, utbildning, arbete och växelverkan är viktiga aspekter som nämns. Strategin betonar även att invandrarna ska ges förutsättningar att använda sina egna styrkor och resurser samt sitt eget kunnande och erbjudas möjligheter till delaktighet.

Ehnroth-Roswall och Lindell (2009) har inom ramen för ett utvecklingsprojekt för vuxensocialarbete och handikapp inom Helsingfors stad, år 2007, sammanställt en praktikkarta gällande delaktighet. De baserar praktikkartan på Thomas (2002) sex dimensioner av delaktighet och har därefter framställt frågeställningar kring hur socialarbetare och andra professionella tar dessa dimensioner i beaktande i olika skeden av den service som de erbjuder. Jag kommer att presentera dimensionerna utgående från arbetet med asylsökande. Även om praktikkartan är utformad framför allt för handikappservicen, anser jag att den också är användbar inom andra områden av det sociala arbetet. Eftersom asylsökande på sätt och vis också är en specifik grupp med särskilda behov och utmaningar, anser jag att kartan även kan användas för att granska delaktighet bland asylsökande. Dimensionen *eget deltagande* innebär hur relationen till klienten byggs upp, hur vikten av ett gott bemötande tas i beaktande i mötet med klienten och hur klienten involveras i planeringen av arbetet. Dimensionen *information och kunskap* handlar i sin tur om hurudan information som ges åt klienterna och på vilket sätt. Ges till exempel tillräcklig information om klientens rättigheter och skyldigheter samt om rådande lagar och regler? Får klienten ta del av den dokumentation och de klientplaner som görs? *Att uttrycka sig* handlar i sin tur om socialarbetarens lättillgänglighet och om hur socialarbetaren bemöter klienternas behov. Här granskas även hurudana forum för diskussioner

och information som erbjuds. Ges till exempel möjlighet för asylsökanden att delta i informationstillfällen? Finns det diskussionsgrupper eller kamratstödsgrupper vid flyktingföreläsningen? *Hjälp och stöd att uttrycka sig*, innebär att erbjuda klienten det stöd han eller hon behöver för att kunna uttrycka sig. I asylsökandenas fall handlar detta framför allt om att fungera som språkrör mellan klienten och olika myndigheter, samt att erbjuda adekvat tolkanvändning. Till denna dimension hör även att hjälpa klienten att komma fram till egna lösningar, istället för att formulera lösningarna åt klienten. *Att påverka* innebär att klienten kan påverka den service som erbjuds. Vilken tyngd ges klientens egen åsikt i beslutsfattande? Finns det möjligheter för klienten att ge feedback på servicen? Ges tillräcklig information om hur beslut kan överklagas? Den sjätte och sista dimensionen, *att fatta självständiga beslut*, innebär vilka möjligheter vi erbjuder klienterna att ta ansvar över sitt eget liv, samtidigt som vi erbjuder tillräcklig hjälp och stöd. Jag kommer att granska dessa dimensioner i relation till de resultat jag kommer fram till i min forskning.

3.2 Åldersbedömningar

Målgruppen för min forskning är asylsökande som vid ankomsten till Finland har uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar konstaterats vara vuxna. Problematiken kring åldersbedömningar av minderåriga ensamkommande asylsökande har kritiserats av bland annat Flyktingrådgivningen, som anser att det framför allt i fråga om ungdomar som är sexton år eller äldre är svårt att få tillförlitliga resultat på bedömningarna. Ålderstesterna görs, sedan år 2010, för minderåriga ensamkommande asylsökande i sådana fall då det finns tvivel kring den asylsökandes verkliga ålder. Bedömningen görs genom att mäta skelettet eller genom att granska tänderna. Marginalen på svaren från bedömningarna är dock två år och Flyktingrådgivningen betonar därför att åldern på en person som genom bedömningarna konstaterats vara 17 år i verkligheten kan vara mellan 15 och 19 år. Trots detta följs ofta svaren från bedömningarna och en asylsökande anses vara vuxen om testerna visar så. (Flyktingrådgivningen – Pakolaisapu). Denna problematik har även till viss del lyfts fram i forskning. Bland annat Loder et al (1993) drar slutsatsen att ett av de standardmått som åldersbedömningarna baserar sig på, inte kan tillämpas på alla barn. Standardmått är uttagna på 1930- och 1950-talen utgående från vita barn med hög socioekonomisk bakgrund och de faktorer som kan påverka standardmått är outredda. Även en forskning av Ahmet Koc et al (2001) visar att bland annat turkiska pojkar har en annan utvecklingstakt än de amerikanska

barn från vilka standardmått har utformats. De konstaterar därför att dessa standardmått inte kan tillämpas som sådana. Henriette Roscam Abbing (2011) lyfter därtill fram att sätten hur åldersbedömningarna görs i olika länder i Europa varierar, vilket leder till orättvisa. Hon betonar att det är viktigt att de mänskliga rättigheterna tas i beaktande när åldersbedömningarna görs, för att diskriminering ska kunna undvikas. Hon lyfter också fram att det för tillfället endast finns litet forskning kring åldersbedömningarnas reabilitet, varvid syftet med åldersbedömningarna kan ifrågasättas. Även Hjern et al (2012) lyfter fram att de juridiska procedurerna kring åldersbedömningarna borde vara bättre och mera flexibla, för att barn och unga med ofta traumatisk bakgrund bättre ska kunna tryggas.

4. Forskningsetiska överväganden

För att forskningen skall vara etiskt godtagbar finns det en del aspekter som bör tas i beaktande. Rauhala och Virokannas (2011) betonar bland annat att det är viktigt att de som deltar i undersökningen själva godkänner deltagandet, att det är baserat på frivillighet, att deltagarna ska få tillräckligt mycket information om undersökningens syfte samt att de ska ha möjlighet att avbryta deltagandet om och när de vill. Det insamlade materialet ska hållas konfidentiellt och deltagarna ska hållas anonyma. Vid insamlingen av materialet är det viktigt att betona att deltagandet i undersökningen är frivilligt. Deltagaren har rätt att avbryta sitt deltagande i undersökningen i vilket skede som helst. Det är också viktigt att alla deltagare känner till syftet med forskningen. Deltagarnas anonymitet ska tryggas i alla skeden av undersökningen, och insamlingsmaterialet ska förvaras på ett etiskt godtagbart sätt och förstöras efter att analysen och rapporten är gjord. Dessa aspekter har jag betonat för informanterna innan de har tagit ställning till sitt deltagande i undersökningen. Alla informanter har fått kort information av antingen mig eller av socialarbetaren och samtidigt fått anmäla sitt intresse för att delta i intervjun. Innan inledandet av själva intervjun har jag med hjälp av tolk gått igenom informationsbrevet, där alla ovannämnda aspekter kommer fram, samt samtyckesblanketten. Därefter har informanten fått avgöra huruvida han vill delta i forskningen eller inte.

Rauhala och Virokannas (2011) betonar också att forskningsetiken bör tas i beaktande i alla skeden av forskningen. En viktig forskningsetisk aspekt är att undersökningen bör vara nyttig och orsaka så litet skada som möjligt. Därför bör forskaren noga överväga syftet med

forskningen och betänka huruvida den berör känsliga ämnen som kan orsaka fysisk eller psykisk smärta för deltagarna.

Vid Oravais flyktingförläggning, eller Vörå kommun som flyktingförläggningen hör till, finns det inget särskilt förfaringssätt kring anhållande om forskningstillstånd. För att materialinsamlingen till forskningen samt användandet av materialet ska vara etiskt korrekt, har dock en fritt formulerad forskningstillståndsansökan riktats till flyktingförläggningens biträdande chef, som har gett samtycke till forskningen.

Rauhala och Virokannas (2011) betonar också forskarens roll i undersökningen och framför allt i sådana fall där forskningen görs på den egna arbetsplatsen. Eftersom jag själv har arbetat vid flyktingförläggningen för några år sedan, har jag blivit tvungen att reflektera över min roll som forskare. Som forskare befinner jag mig i en annan situation i relation till klienterna än tidigare. Jag har varit öppen med min bakgrund för deltagarna i forskningen, samtidigt som jag har betonat att jag för tillfället inte är anställd vid flyktingförläggningen, utan att min vistelse och klientkontakt endast sker i forskningssyfte. Därtill har jag betonat att informanternas eget deltagande endast utgör en del av forskningen och att deltagandet inte på något sätt påverkar deras situation i fråga om asylprocessen eller asylbeslutet.

Min ursprungliga tanke var, att det vore det önskvärt att klienterna som deltar i intervjuerna skulle vara i det skedet av sin asylprocess där de väntar på besked om uppehållstillstånd. Min förhoppning var att risken för att jag som forskare ska misstas som myndighetsrepresentant, beslutsfattare eller som en person med påverkningsmöjligheter, vore mindre om klienterna redan hade genomgått alla de förhör som hör till deras asylprocess. Tyvärr var detta inte möjligt att genomföra i undersökningen, eftersom ingen av flyktingförläggningens klienter som hörde till undersökningens målgrupp var i detta skede av asylprocessen. Detta kommer jag att beskriva närmare när jag presenterar informanterna i resultatkapitlet.

En forskningsetisk fråga som är intressant i denna forskning är frågan om huruvida det kan anses etiskt korrekt att intervjua personer som själva utgett sig för att vara minderåriga, men som konstaterats vara vuxna genom åldersbedömningar, vars tillförlitlighet har ifrågasatts. Såvida personerna hade varit ensamkommande minderåriga, hade samtycke tillfrågats av deras lagliga företrädare. Nu är det dock de själva som ensamma kommer att ta ställning till deltagandet. Eftersom frågorna dock kommer att vara sådana att de inte på djupet går in på

klienternas personliga livserfarenheter, utan snarare berör deras erfarenheter av själva asylprocessen, har jag ansett att detta inte utgör ett hinder för deltagandet.

I intervjuerna med klienterna är det också viktigt att de görs med hjälp av adekvat tolkanvändning. Såväl Svendsen (1995; 91-115) som Nyberg (2003a; 280-303) betonar vikten av att ordentlig tolkanvändning på klientens eget modersmål ordas vid alla möten mellan myndighetsrepresentanter och invandrare. Det här gäller också i forskningssammanhang. Framför allt är det fråga om forskningsetiska aspekter, eftersom det är viktigt att tolkningen sker på rätt sätt för att missförstånd ska undvikas. För intervjuaren innebär det här att utveckla en samtalsteknik som gynnar tolkandet, bland annat genom att ställa korta frågor och säga korta meningar i gången, medan kontakten till klienten upprätthålls. Det är dock också viktigt att forskaren talar direkt till den intervjuade. Eftersom ett tolkat samtal alltid tar längre tid, behöver en tillräckligt lång tid reserveras för samtalet. Tack vare att jag själv har arbetat med flyktingar tidigare, är jag van att använda mig av tolk vid klientkontakt. Således utgjorde tolkanvändningen inget hinder för mig, och påverkade inte intervjutillfällena nämnvärt. Eftersom det finns flera finskspråkiga tolkar än svenskspråkiga var det enklare att få tag på finska tolkar. På grund av det här valde jag att använda mig av finskspråkiga tolkar och blev således tvungen att översätta såväl informationsbrevet och samtyckesblanketten som intervjufrågorna till finska. Tolkningarna har skett via telefon. Tolkanvändningen har diskuterats redan i planeringsskedet med flyktingföreläggningen, som hade lovat stå för kostnaderna för tolkningarna.

5. Praktikforskningsprocessen

Uggerhøj (2014) beskriver praktikforskning som en fortlöpande process som baserar sig på diskussioner och kontinuerlig växelverkan mellan praktiker och forskare och genom vilken man söker svar på frågor som är viktiga för utformandet av det sociala arbetet så väl i praktiken som i teorin. Genom praktikforskningen kan kunskap från fältet, såväl god praxis samt kritiska reflektioner, föras vidare till och granskas genom forskningen. På det här sättet uppstår nya synvinklar, aspekter och även utmaningar för det sociala området. Även Saurama och Julkunen (2009, ss. 302-303) betonar att praktikforskningen är ett sätt att kombinera akademisk kunskap med praktiska erfarenheter. Detta sker genom en dialogisk växelverkan och kritisk reflektion

och där båda synsätten tas i beaktande och är nödvändigt på grund av de krav som det föränderliga samhället ständigt ställer på det sociala arbetet. Idag betonas bland annat brukarperspektivet och brukarnas möjligheter att påverka den service de emottar, vilket också gör praktikforskningen som ett mycket viktigt, dynamiskt element när service och praxis utformas.

Min praktikforskningsprocess påbörjades under hösten 2015 genom att jag kontaktade Oravais flyktingförläggning för att höra om de var intresserade av ett samarbete med mig. Eftersom jag själv tidigare hade arbetat vid flyktingförläggningen var jag väl förtrogen med dess verksamhet. Mitt eget intresse kring frågor gällande asylsökande härstammar också från min egen tid som socialarbetare vid flyktingförläggningen. Vid kontakttagandet till flyktingförläggningens biträdande chef, presenterade jag mitt intresse för att utföra en forskning kring asylsökandes delaktighet, och hon förhöll sig positiv till ett samarbete. Vid ett gemensamt möte, i mitten på oktober, sattes ramarna för forskningen upp och såväl mitt eget intresseområde som flyktingförläggningens önskemål samt möjligheter att använda forskningsrapporten till att utvärdera och utveckla verksamheten diskuterades. Även praktikforskningens karaktär, och att den ska baseras på en växelverkan mellan forskaren och arbetsplatsen, förtydligades. För att flyktingförläggningen ska ha möjlighet att utveckla sin verksamhet på basen av forskningen, gavs önskemål om att asylsökandenas röster skulle bli hörda i forskningen. Genom ytterligare kontakttaganden har så småningom forskningsfrågan och målgruppen för forskningen specificerats ytterligare i samarbete med den biträdande förläggningsschefen. Själva praktikforskningen utfördes under perioden 7.12.2015 – 31.1.2016, då jag befann mig vid Oravais flyktingförläggning.

5.1 Valet av forskningsmetod

I min praktikforskning har jag valt att använda mig av halvstrukturerade temaintervjuer som forskningsmetod. Widerberg (2002, s. 16–17) beskriver intervjuer som en form av möte mellan intervjuaren och den intervjuade, där intervjuaren söker få reda på den intervjuades kunskap, erfarenheter och upplevelser av det undersökta. Samtalet mellan intervjuaren och den intervjuade sker i form av en dialog, där forskaren använder sig själv som främsta redskap. I en kvalitativ intervju styr forskaren samtalet genom att ställa tilläggsfrågor om det som den intervjuade berättar, för att få en större helhetsuppfattning om det som undersöks. Intervjuerna

kan följa en noga uppgjord intervjuguide, eller så kan frågorna utvecklas under själva intervjun. Justesen och Mik-Meyer (2011, 46 – 47) beskriver halv- (eller semi-) strukturerade intervjuer som att det bör finnas rum för avvikelser från de strukturerade intervjufrågorna, eftersom de intervjuade kan föra fram oväntade, intressanta aspekter som forskaren inte tidigare har tänkt på. Den halvstrukturerade intervjun kan antingen göras så att samma frågor ställs till alla intervjuade, men också på så sätt att frågorna anpassas skilt vid varje intervjutillfälle. Inför min forskning gjorde jag upp en intervjuguide där de viktigaste temana och frågeställningarna framkom. I vilken ordning frågorna ställdes, samt behovet av tilläggsfrågor, berodde dock långt på hur samtalet med de intervjuade framskred. Intervjuerna bandades och transkriberades. Totalt utgjorde de transkriberade intervjuerna 81 sidor text. Här är det dock viktigt att notera att vid intervjuerna ställdes också frågor kring bland annat socialt arbete, som inte kommer att analyseras i denna forskning utan används i ett senare skede (i min pro gradu-avhandling). På grund av detta är antalet sidor text som analyserades i detta skede en aning färre.

Min ursprungliga tanke var att i praktikforskningen även utföra deltagande observationer kring de intervjuades vardag. Tanken var att således få en tydligare bild av de asylsökandes vardag och närmare granska olika element som kunde framkomma i intervjuerna. Jag utgick här ifrån Fangens (2005, 29 – 33) beskrivning av deltagande observation som en central metod inom social forskning, där forskaren involverar sig i samspel med andra samtidigt som det sker en observation av handlingsmiljön. Eftersom observationerna dock egentligen borde göras under en längre tid, insåg jag dock under forskningsprocessen att jag inte skulle hinna göra observationer som skulle ge en tydlig och tillförlitlig grund för forskningen. Därtill upplevde jag att intervjusvaren väl svarade på min frågeställning och att en observation i detta skede skulle vara överflödigt och troligen inte bidra med mera information.

5.2 Valet av analysmetod

För att analysera materialet har jag valt att använda mig av innehållsanalys som analysmetod. Innehållsanalys innebär, precis så som begreppet i sig själv beskriver, en analys av ett innehåll. Ofta är det innehållet i en skriven text som analyseras. I detta sammanhang är det innehållet i intervjusvaren som jag har valt att analysera med hjälp av innehållsanalys. I en innehållsanalys är det forskaren som väljer vilka delar av materialet som ska analyseras. Det innebär mängden material som samlats in ofta är stor och att allt material inte nödvändigtvis är relevant för

forskningen. Genom att lyssna till och läsa igenom de transkriberade intervjuerna bildar forskaren sig en uppfattning om vilka delar av intervjuvaren som är av relevans för forskningen. Därefter sker en analys av materialet på så sätt att de teman som framkommer i intervjuerna kategoriseras, det vill säga tematiseras. Genom att granska och koda dessa teman får forskaren en tydligare bild av materialet och dess innehåll och kan på basen av detta skriva en rapport. (Jacobsen, 2013; Tuomi & Sarajärvi, 2009).

6. Analys och centrala resultat

Analysskedet i undersökningen började egentligen redan vid själva intervjutillfällena, redan då insåg jag att informanterna till stor del gav svar som påminde om varandra. Detta blev ännu tydligare i det skede när jag lyssnade igenom intervjuerna och transkriberade dem. Efter transkriberingen sammanfattade jag intervjuerna på så sätt att jag delade in svaren i olika teman. På så sätt kunde jag bilda mig en uppfattning om hurdana svar informanterna hade gett mig, samt plocka ut de viktigaste temana från svaren. Tematiseringen möjliggjorde ett försök att svara på forskningsfrågan ”på vilket sätt är unga vuxna asylsökande delaktiga i asylprocessen och i flyktingförläggningens verksamhet?”.

6.1 Informanterna

I min forskning har jag intervjuat åtta stycken asylsökande unga män. Urvalet av informanter gick till på så sätt att socialarbetarna kartlade vilka av deras klienter som hörde till målgruppen för min forskning. En av informanterna tillfrågades med hjälp av socialarbetaren, medan jag själv kontaktade resten av informanterna. Det här gick till på så sätt att jag vid ett tillfälle besökte informanternas skola och där kort berättade om min forskning och varvid de fick meddela huruvida de var intresserade av att delta i forskningen eller inte. Sex stycken män anmälde sitt intresse att delta i forskningen. Den åttonde informanten hade socialarbetaren tipsat mig om att han kunde tänkas vara intresserad av att delta i forskningen och jag tillfrågade honom själv vid ett tillfälle när han besökte flyktingförläggningens kontor. Det visade sig vara förvånansvärt lätt att få informanter till undersökningen. En del av intervjuerna utfördes vid något av flyktingförläggningens kontor och en del vid informanternas skola. Av de åtta informanterna som deltog i undersökningen, valde två stycken att avbryta intervjuerna

halvvägs. De gav ändå sitt samtycke till att den information de redan gett vid intervjutillfället skulle få användas i forskningen. Orsaken till varför de valde att avbryta intervjuerna förblev oklara för mig.

Av informanterna kom sex från Afghanistan och två från Somalia. De var alla inskrivna vid Oravais flyktingförläggning, men var bosatta vid flyktingförläggningens olika enheter i tre olika kommuner. Intervjuerna utfördes med hjälp av tolk på informanternas eget modersmål; dari eller somaliska. En av intervjuerna utfördes först med tolk, men eftersom informanten talade bra engelska, fortsatte vi intervjun på engelska utan tolk. Informanterna hade vid intervjutillfället varit i Finland mellan fyra och elva månader, största delen kring sex månader. De befann sig alla i det skede av asylprocessen att det inledande polisförhören, där bland annat resrutten utretts, var avklarat. De uppgav alla att de väntade på migrationsverkets förhör. En del av informanterna uppgav dock att de tidigare hade blivit registrerade i ett annat europeiskt land, vilket kan påverka deras asylprocess i Finland.

Vid ankomsten till Finland hade alla informanter uppgett sig vara minderåriga, det vill säga 16 eller 17 år. Sju stycken av informanterna hade deltagit i åldersbedömningar, varvid det konstaterats att de var 18 år eller äldre. Alla dessa informanter var av den åsikten att åldersbedömningen visade fel, och vidhöll att de var minderåriga. De baserade detta på information de fått av sina mammor, eller på olika identitets- eller myndighetshandlingar i hemlandet. Ingen av dem hade dock för tillfället tillgång till ett identitetsbevis som skulle bevisa deras riktiga ålder.

”Tottakai kaikki tietävät kuinka vanha itse on. Kyllä äiti tietää milloin lapsi on syntynyt.” (Informant E).

En av informanterna uppgav att han hade fyllt 18 år strax efter att åldersbedömningen hade blivit gjord, men trots detta visade testresultaten att han var 19 år och han registrerades utgående från det. I undersökningen deltog även en informant som inte hade genomgått åldersbedömning. Han hade däremot själv medgett för Polisen att han blivit rekommenderad att uppge en felaktig ålder vid ankomsten till Finland och på så sätt senare registrerats som myndig. Han var enligt

egen utsago 19 år gammal, men åldern som registrerades var dock högre, eftersom den var baserad på felaktiga uppgifter han uppgett i ett annat land innan ankomsten till Finland. För att kunna bevisa sin rätta ålder hade han bett att få delta i en åldersbedömning i Finland, men blivit nekad till detta.

6.2 Att vara asylsökande i Finland

Informanterna berättar att de inte har haft så mycket förhandsinformation om Finland innan ankomsten hit. De som har vetat att de varit på väg till Finland har tagit reda på litet information innan resan, bland annat om asylprocessen och om utbildningssystemet i Finland. Informanterna berättar alla att de har haft en bra första upplevelse i Finland och upplever sig ha blivit väl bemötta här.

”Alussa kun tulin Suomeen olin niin väsynyt. Kun suomalaiset tulivat vastaan, ryhmäkodissa, tuntui niin hyvältä. Siellä oli paljon henkilöitä. He olivat hyvin ystävällisiä.” (Informant B).

Största delen av informanterna upplever att myndigheterna i Finland skiljer sig från myndigheterna i deras hemländer. Informanterna upplever att de har blivit väl bemötta av myndighetsrepresentanterna i Finland, att de har varit vänliga och att man kan lita på dem. Informanterna beskriver också en känsla av trygghet, frihet och fred som de tidigare inte har haft. Gällande asylprocessen upplever en del att väntan inte är så lång, utan att det hör till och är en del av processen. Genom att ha tålamod och tillit och genom att sysselsätta sig, känns väntan inte så lång. Andra upplever däremot ovissheten kring hur det ska gå för dem som stressande och ångestladdad, och önskar därför att asylprocessen inte skulle vara så långsam. Största delen av informanterna har inte lyckats få finländska vänner ännu, men berättar att de umgås framför allt med sina landsmän vid flyktingförläggningen. Endast en av informanterna uppger sig ha fått finländska vänner.

6.3 Åldersbedömningen

”Oikea ikäni on 17 vuotta, en tiedä miksi he sanoivat että olen yli 18 vuotta”

(Informant A)

Upplevelsena av åldersbedömningen är övervägande negativa. Informanterna har inte haft möjlighet att påverka testresultaten, eftersom de inte haft tillgång till identitetshandlingar som skulle styrka deras identitet och rätta ålder och känner besvikelse över detta. Några av informanterna berättar dock att de har godtagit resultaten, eftersom de inte har haft möjlighet att bevisa sin rätta ålder. Dessa betonar att de har kommit till Finland för att få uppehållstillstånd och ett bättre liv, men är rädda för att processen kan komma att bli långsammare i och med att de nu ses som myndiga.

”Hyväksyin sen, koska tulin tänne hakemaan parempaa elämää ja turvaa ja oleskelulupaa, joten en halunnut tarttua pikkuasioihin, tai tehdä asiasta isoa numeroa”. (Informant F).

En del av informanterna har dock reagerat med panikkänslor och funderar mycket kring resultaten som de anser vara felaktiga. De berättar om problem med sömnen och beskriver upplevelsen av att få reda på testresultaten som traumatisk.

”Se merkitsee sitä että henkisesti minulla menee nyt tosi huonosti. Nukun joko huonosti tai sitten nukun koko ajan. Se on minulle tosi traumaattista. Ne sanoo että olen 18 vuotta, mutta en ole sen ikäinen.” (Informant D).

Framför allt de afghanska informanterna är missnöjda över resultaten och upplever att de blivit utsatta för diskriminering. De upplever att afghanska minderåriga asylsökande som genomgår ålderstesten oftare får besked om att de är vuxna, än asylsökande från andra länder. Deras upplevelse av detta är att de blir annorlunda behandlade och bemötta än andra.

6.4 Från minderårig till vuxen

Eftersom informanterna har kommit till Finland som minderåriga, har de alla bott vid grupphemmet för ensamkommande minderåriga asylsökande och således även fått den service som minderåriga ensamkommande är berättigade till. Upplevelserna från tiden på grupphemmet har varit mycket goda.

”Esimerkiksi ruoka oli hyvä, juteltiin paljon, pelattiin jalkapalloa ja kävimme koulua. Aina oli joku mukana, ei tarvinnut olla yksin.”

(Informant D).

Informanterna berättar att de har blivit väl behandlade och att personalen på grupphemmet har varit vänlig, hjälpsam och skicklig. De beskriver gemenskapen på grupphemmet som viktig för dem. Där har de haft en känsla av att tillhöra en familj, de har inte behövt känna sig ensamma och de har lärt känna människor från olika nationaliteter. Tack vare gemenskapen har de inte tänkt så mycket på, och saknat sina egna föräldrar.

”Siellä alaikäisenä, ryhmäkodissa, oltiin ihan kuin perhe. Vaikka vanhemmat eivät olleet siellä niin ei tuntunut yksinäiseltä.” (Informant H).

De beskriver grupphemmet som en plats där de har fått det stöd de behövde. De har deltagit i hushållssysslor som matlagning och klädtvättning, men har vid behov fått hjälp med detta. De har även fått hjälp i skolgången. Vid grupphemmet har det också funnits fritidssysselsättning och aktiviteter och de har haft möjlighet att gå i skola varje vardag. Informanterna hade också en känsla av att asylprocessen gick snabbare framåt medan de var minderåriga. De hade fått information om asylprocessen och upplevde sig vara uppdaterade om hur den framskred. Som minderåriga hade de också en laglig företrädare som hjälpte dem i de olika skedena av asylprocessen. Flera av informanterna beskriver att de hade en känsla av fridfullhet och trygghet vid grupphemmet och att de var glada och lyckliga där.

”Ennen oli hyvä. Kävin koulua ja minulla oli ystäviä ryhmäkodissa. En ajatellut perhettäni niin paljon koska oli aina jotain tekemistä. Nyt on

enemmän stressiä ja ajattelen paljon perhettäni. Ennen testiä kaikki oli hyvin. Siellä ryhmäkodissa ohjaajat kohtelivat meidät hyvin. Ohjaajat olivat melkein kuin äidin sijalla. En tuntenut olevani yksin. Oli kuin olisin ollut perheessä. Nyt olen yksinäinen ja he kohtelevat meidät eri tavalla. Se tuntuu huonolta.” (Informant D).

Efter att åldersbedömningen avgjort att de var myndiga, blev informanterna förflyttade från grupphemmet för ensamkommande minderåriga till enheten för vuxna, varvid också deras rättigheter till service och tjänster till viss mån begränsades. Den här förändringen beskriver de flesta av informanterna som mycket svår. Flytten skedde mycket snabbt efter att resultaten från åldersbedömningarna hade delgetts. Några av informanterna förhöll sig relativt neutrala till förändringarna som flytten medfört. De ansåg att det bara är att stå ut och att man vänjer sig. En av informanterna betonade att så länge han är i ett tryggt land så är han nöjd och en annan sa att han har upplevt så mycket hittills i sitt liv och att det här inte är något i jämförelse med det. Flera av informanterna beskriver dock hur de upplevde att allt ändrades över en natt.

”Tulos näytti että olen yli 18 vuotta. Yöllä nukuin ja aamulla kun heräsin minulle kerrottiin että olen kaksi vuotta vanhempi.” (Informant D).

Majoriteten av informanterna beskrev att de, vid enheten för vuxna, kände sig mera ensamma än tidigare och att känslan av gemenskap de hade haft vid grupphemmet inte längre fanns. Även om det bodde flera personer i samma lägenhet, var de mera ensamma med sina tankar och känslor. De hade inte heller samma möjligheter till sysselsättning och aktiviteter och skolan ordnades endast några få timmar i veckan. Känslan av ensamhet och att inte ha tillräckligt med sysselsättning ledde också till att de funderade mycket mera på såväl familjen som på asylprocessen. Flera av informanterna uppgav att de kände sig mera nedstämda än tidigare och några betonade att de var mera stressade än tidigare.

”Tunteistani voin sanoa sen, että minua kohdellaan niin kuin aikuinen. Kotona en tee mitään muuta kuin mietin ja mietin. Joko nukun koko ajan, tai sitten en nuku ollenkaan, koska mietin niin paljon. Pystykö silloin edes opiskella kun ei nuku kunnolla? Yritän itsekin opiskella niin paljon kun pystyn, että jos saan oleskeluluvan niin pystyn ainakin puhumaan vähän. Ihminenhan tulee hulluksi kun hän ei tiedä miten tässä käy.” (Informant C).

Informanterna berättade också att tjänsterna som erbjöds vid enheten för vuxna var färre än vid grupphemmet. Nu hade de enbart kontakt med socialarbetaren vid enstaka tillfällen, men var tvungna att klara sig på egen hand i vardagen. De beskriver bemötandet som annorlunda och att de nu behandlades som om de var vuxna, trots att största delen av informanterna ännu ansåg sig vara minderåriga. Det fanns också en större ovisshet kring såväl asylprocessen som kring de egna rättigheterna bland informanterna. En känsla av att asylprocessen gick långsammare framåt och att detta berodde på att de nu var vuxna och inte längre sågs som minderåriga, fanns också. Samtidigt fanns det dock även en förståelse bland informanterna för att mängden asylsökanden som kommit till Finland gjorde processerna långsammare.

”Esimerkiksi ymmärrän että tullaan teidän maahan ja otatte meidät vastaan. Olen kiitollinen siitä. Jos minulla ei olisi tarvetta siihen, niin en tulisi tänne. En kuitenkaan halua paljon. Vain vähän enemmän huomiota. Silloin olisin kiitollinen.” (Informant D).

6.5 Livet vid flyktingförläggningen

Informanterna beskriver tjänsterna som flyktingförläggningen erbjuder vuxna asylsökande som färre än vid grupphemmet. De berättar att de har ett hem där de får bo och att de får pengar en gång i månaden. Vid enstaka tillfällen träffar de socialarbetaren eller någon annan av flyktingförläggningens personal. Socialarbetaren ses framför allt som en rådgivare i ärenden som berör asylprocessen, men också som en kontaktperson till andra myndigheter. Även om kontakten till flyktingförläggningen är mindre än vid grupphemmet, betonar flera av informanterna att de har fått hjälp av frivilliga arbetare som har besökt dem och tagit med dem på olika kulturevenemang. Flera av informanterna berättar också att de försöker sysselsätta sig själva med att studera på egen hand, men att det är svårt på grund av att de är många som bor tillsammans och det är mycket liv och rörelse i lägenheten.

”Täällä on seitsemän henkilöä samassa asunnossa ja vain kaksi huonetta. Täällä on vähän vaikea opiskella.” (Informant B)

Informanterna beskriver att flyktingförläggnings personal tar kontakt om det är något de behöver informeras om. Informanterna kan själva också ta kontakt vid behov. Vanligtvis har de kontakt med socialarbetaren, men även socialhandledaren och hälsovårdaren nämns. Informanterna medger att de inte riktigt vet vilka alla som jobbar på flyktingförläggnings och vad deras roller är. De beskriver dock personalen som mycket vänliga och sakliga och att de behandlar alla lika. De som bor längre bort från något av flyktingförläggnings kontor upplever att avståndet gärna skulle få vara närmare. Kontakten till flyktingförläggnings blir då också ganska knapp.

”Toinen asia on että sosiaalityöntekijä itse joskus voisi omaaloitteisesti varata meille aikoja. Tuntuu siltä että ne eivät omaaloitteisesti ota meihin yhteyttä tai varaa meille aikoja, vaan pitää itse varata aikaa. Ja sitten kun on varannut aika tuntuu siltä että siinäkin kestää ja että ei aina saa. Että kun on kiire ja kun on muitakin. Ja kyllä mä sen ymmärrän, mutta joskus olisi kiva että he osoittaisivat kiinnostusta asukkaita kohtaan ja varasivat aikoja.”

(Informant F)

Bristen på aktiviteter vid flyktingförläggnings kommer fram i alla intervjuer. De dagar när det ordnas skola är bra dagar enligt informanterna. De upplever dock att skolan ordnas allt för sällan och att de hinner glömma en hel del mellan gångerna. Skolan ordnas två gånger i veckan och endast ett par timmar per gång. Flera av informanterna berättar att de har fört fram önskemål om att få gå oftare i skola åt såväl socialarbetaren som läraren. De berättar att de vill lära sig språket så fort som möjligt för att klara sig i Finland och att de därför skulle vilja gå i skola flera gånger i veckan. Flera betonar också att skolgången är viktig för dem och att de önskar att de ska få en bra utbildning i Finland. Några av informanterna berättar att de studerar svenska, och ett par berättar att de studerar finska. Några av de som studerar svenska framför sitt missnöje över detta. De har inte haft möjlighet att välja vilket språk de vill studera på och upplever att svenskan begränsar deras möjligheter att klara sig i landet. De flesta som nu studerar svenska har som minderåriga studerat finska, vilket gör att de blandar ihop språken. Några upplever dock svenskan som enklare att lära sig och är nöjda över att få studera det.

”Tosiaan niin yksi tärkeimpiä syitä miksi haluaisin jäädä Suomeen on, että saisin joskus hyvän koulutuksen täältä. Sen takia koulunkäynti on minulle tärkeä ja haluaisin oppia kielen mahdollisimman nopeasti. Itse koulu on hyvä, siinä ei ole valittamista, mutta se että se järjestetään vain kaksi kertaa viikossa on hyvin hyvin surullista, sen pitäisi olla neljä tai ainakin kolme päivää viikossa. Koska silloin saisimme enemmän irti siitä. Mutta nyt kun on vain kaksi kertaa viikossa niin se on tosi vähän ja unohdetaan paljon ja se pitkistyyttää meidät. Ja miettii että mikä päivä nyt oikein on, kun on niin monta päivää välissä. Olisi hyvä jos olisi useammin.” (Informant F).

Informanterna berättar att de endast är hemma de dagar som det inte är skola. Flera berättar att de försöker studera hemma. I övrigt spenderar de tid tillsammans i hemmet. En av informanterna berättar att han har gjort upp ett schema åt sig, för att ha en rutin i vardagen. Informanterna berättar att de har möjlighet att gå på gym ett par gånger i veckan om de vill och volontärerna har också hjälpt dem att ordna mera fritidssysselsättning. Informanterna beskriver att det är bra att det ordnas aktiviteter, annars skulle de ha mycket långtråkigt.

Informanterna upplever att de inte har möjlighet att påverka vad som händer i asylprocessen. De upplever också att de inte har möjlighet att påverka tjänsterna vid flyktingförläggningen. Några lyfter fram att de bland annat har försökt diskutera skolgången och möjligheterna att utöka den, men att det inte har gett resultat. Däremot är det flera av informanterna som lyfter fram att de har möjlighet att påverka sin egen vardag och sitt eget liv, genom att vara aktiva och ta hand om sig själva.

”En usko että turvapaikanhakijat voivat vaikuttaa palvelujen kehittämiseen, koska olemme kyllä sanoneet tietyistä asioista kuten koulusta ja harrastusmahdollisuudesta. On kyllä kuunneltu, mutta ei olla palattu niihin asioihin. Niin sen takia, en usko.” (Informant F).

Informanterna upplever att de behöver mera stöd av flyktingförläggningens personal framför allt i mängden aktiviteter. De vill ha mera möjligheter till fritidsaktiviteter och studier. En del har hälsoproblem som de upplever att de inte har fått tillräckligt med hjälp med, eftersom möjligheterna till sjukvård till viss del är begränsade. De önskar också att de skulle få mera stöd genom asylprocessen, så att de inte skulle behöva ha en känsla av att deras ärenden inte

framskrider, bland annat genom att socialarbetaren skulle ha en tätare kontakt med dem. En av informanterna lyfter fram hur viktigt det är att unga människor får tillräckligt med hjälp och stöd för att inte hamna snett i livet.

”Well, when you are young you need support. You easily get lost, and you can do bad things if you don’t have the support.” (Informant H).

6.6 Delaktighet och integration

Informanterna beskriver betydelsen av renlighet, mat och sport och andra aktiviteter för individens välmående. Därför lyfter flera av dem fram att ett större utbud av aktiviteter vid flyktingförläggningen, skulle öka deras välmående. Framför allt skolgången lyfts fram som en viktig aspekt. Genom att vara flitig och veta vad man vill, så upplever informanterna att man kan skapa sig själv en bra framtid. Det samma gäller i arbete eller i andra aktiviteter, såsom sport. Genom att lära känna finländare och utöka språkkunskaperna ökar förutsättningarna för delaktighet i det finländska samhället. Som asylsökande är det svårt att vara aktiv, men informanterna uppger att de gör det som de kan. Några lyfter dock fram att de tror att deras möjligheter till välmående ökar när de får uppehållstillstånd, eftersom möjligheterna till studier och aktiviteter då ökar liksom övriga rättigheter.

”Kyllä voin vaikuttaa omaan arkeeni, teen asioita mitä itse haluan tehdä ja pidän huolta itsestäni ja kyllä uskon että omaan arkeen jokainen voi itse vaikuttaa.” (Informant F).

Informanterna upplever att de har möjlighet att integreras i samhället även som asylsökande. De anser att detta beror långt på dem själva. Genom att studera och lära sig språket underlättas integrationen. Samtidigt ger uppehållstillståndet större möjligheter att få lära sig språk på heltid. En av informanterna lyfter fram att han är frustrerad över att han inte har möjlighet att lära sig under tiden som asylsökande. En annan av informanterna lyfter fram att det är bra att redan som asylsökande försöka integreras i samhället, eftersom det underlättar när man väl får uppehållstillstånd.

”Kyllä uskon että turvapaikanhakijanakin ihminen voi olla osa yhteiskuntaa. En usko että ensin pitää odottaa oleskelulupaa. Päin vastoin se vain auttaa että kun saa oleskelulupaa, että on ollut mukana yhteiskunnassa”. (Informant F).

6.7 Utvecklingsförslag

Informanterna berättar att de inte vet om de har möjlighet att påverka tjänsterna vid flyktingförläggningen. De upplever att deras åsikter inte frågas efter, och att de inte vet om det påverkar något när de själva för fram sina åsikter. Samtidigt finns det en önskan bland informanterna att få bli hörda i vad de själva vill.

”Kaikilla on jotain toivomuksia. Jotkut haluavat opiskella ja jotkut jotain muuta. Olisi hyvä jos vastaanottokeskus voisi ottaa huomioon mitä ihmiset itse haluavat tulevaisuudesta.” (Informant B)

Flera informanter för fram att det vore viktigt att flyktingförläggningens personal skulle se individerna och vad de är bra på, så att var och en kunde utvecklas inom det som han eller hon kan bäst. Genom att bättra ta i beaktande vad individerna själva vill i framtiden och se till vilka kunskaper och förmågor de har, anser de att även det finländska samhället skulle främjas.

”Jos antaa ihmiselle mahdollisuuden tehdä jotain missä on hyvä, ja auttaa siinä, niin se voi olla yhteiskunnalle hyötyä. Tätä pitäisi mielestäni hyödyntää paremmin!” (Informant C)

Ett utvecklingsområde som informanterna också lyfter fram är skolgången för vuxna asylsökande. De anser att det borde erbjudas mera språkundervisning vid flyktingförläggningen.

”Opiskelujärjestelmä vaikuttaa todella paljon. Jos sitä kehitettäisiin ja annettaisiin enemmän tunteja. On ihmisiä jotka haluavat opiskella ja niitä jotka eivät halua, mielestäni tätä pitäisi kehittää.” (Informant A).

Informanterna lyfter också fram att de önskar bli erbjudna mera hjälp och stöd, såväl när de är sjuka som när de bara behöver någon att prata med. Genom att diskutera mera upplever informanterna att asylsökande kunde erbjudas möjlighet att samla sina tankar och höja humöret. Asylprocessen är ständigt i deras tankar och de är måna om att få följa med var i processen de befinner sig. De önskar också att kontaktagandet från flyktingförläggningens sida, då framför allt socialarbetaren, skulle ske spontant och med jämna mellanrum. Genom att träffas oftare och diskutera uppstår en känsla av delaktighet och en positiv stämning.

”Tärkeintä on varmaan se, että ei aina odota sitä että turvapaikanhakija itse ottaa yhteyttä. Jos sosiaalityöntekijä huomaa että ei ole tavattu jotain henkilöä pitkään aikaan, niin hän itse (sosiaalityöntekijä) varaisi ajan. Meitä kaikkia kiinnostaa missä vaiheessa prosessia mennään ja tapaamalla (sosiaalityöntekijää) useammin emme tarvitse elää hiljaisuudessa. Vaihtamalla kuulumisia ja yritetään kertoa kaikille että ovat tervetulleet Suomeen ja että yritetään luoda positiivista ilmapöytä ... Mikään muu ei auta kuin että puheen avulla kerrotaan siitä että jokainen tulee olemaan osa yhteiskuntaa ja että puheen avulla pitää yrittää saada koota ihmisten mieltä. Koska täällä monet ihmiset ovat hyvin stressaantuneita, ja olisi hyvä puhua iloisistakin asioista ja että kuinka hyvin on olla osa yhteiskuntaa ja millä tavalla ihminen itse voi ratkaista omaa tilannettaan nyt ja saatuaan oleskelulupaa. Eli puheella vain”. (Informant F).

7. Avslutande diskussion

Syftet med min praktikforskning har varit att granska hur unga vuxna asylsökande upplever möjligheterna till delaktighet. Genom att, från ett brukarperspektiv, granska hur unga vuxna asylsökande upplever sin vardag vid flyktingförläggningen har jag försökt bilda mig en uppfattning om hur själva asylprocessen och flyktingförläggningens verksamhet stöder de asylsökandes möjligheter till delaktighet och medverkan. Jag har fokuserat på de unga vuxna, som vid ankomsten till Finland har uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar har konstaterats vara vuxna. De tjänster som minderåriga ensamkommande asylsökande erhåller är en aning utökade i jämförelse med de tjänster som erbjuds vuxna asylsökande. Därför är det extra intressant att undersöka just denna grupp, eftersom de har fått uppleva såväl hur det är att bli bemött som minderårig som vuxen asylsökande.

Resultaten visar att informanterna har upplevt tiden vid grupphemmet för ensamkommande minderåriga asylsökande som en trygg tid när de har blivit väl bemötta och omhändertagna. Vid grupphemmet har de haft handledare som vid behov har hjälpt dem, de har fått hjälp med praktiska saker och har haft någon att snabbt vända sig till vid behov. Informanterna beskriver känslan av samhörighet och delaktighet och jämför grupphemmet med att tillhöra en familj. De har haft aktiviteter och sysselsättning, vilket har inneburit att de inte har haft tid att fundera så mycket och således också mått bättre. De hade också en känsla av att asylprocessen framskred fortare vid grupphemmet. Efter att åldersbedömningen hade visat att de var över aderton år blev informanterna flyttade till enheten för vuxna. De flesta informanterna upplevde den här förändringen som mycket omvälvande. Dels var de besvikna över ålderstestet, som de upplevde visade fel resultat. De beskriver att de blev behandlade som vuxna, även om de ännu själva ansåg sig vara minderåriga. De upplever att de inte har fått tillräckligt med hjälp och stöd och att de har varit tvungna att klara sig långt på egen hand, eftersom kontakten till flyktingförläggningens personal var annorlunda än vid grupphemmet. Många beskriver känslor av osäkerhet och nedstämdhet. De berättar också om sömnsvårigheter och brist på sysselsättning. Asylprocessen kändes också som om den gick långsammare framåt.

Av de här resultaten kan man dra slutsatsen att sysselsättning och möjlighet att få tillräckligt mycket hjälp och stöd utgör en viktig aspekt för asylsökandes välmående. Möjligheterna till välmående är således bättre vid grupphemmet för ensamkommande minderåriga än vid enheten för vuxna. Här är aspekten kring åldersbedömningarna, och det faktum att de har kritiserats för att vara missvisande, intressant att notera. Åldersbedömningarna är naturligtvis bra i de fall där vuxna asylsökande missbrukar systemet för att få mera service än de egentligen skulle vara berättigade till. Risken är dock att det finns minderåriga som blir behandlade som vuxna på grund av felaktiga testresultat. Dessa unga sätts då utanför de samhällliga system och regelverk som ska trygga minderåriga såväl i asylprocessen som i deras rätt till en trygg uppväxtmiljö och utveckling.

Resultaten från undersökningen visar också att de asylsökande önskar ha en tätare kontakt med flyktingförläggningens personal, och då framför allt socialarbetaren. Informanterna berättar att de upplever sig ha blivit väl bemötta och att de kan lita på finländska myndigheter, men att de gärna skulle vilja ha en större insyn i hur deras asylprocess framskrider. Genom en tätare

kontakt med socialarbetaren upplever de att detta kunde uppnås. Regelbundna träffar och diskussioner skulle också erbjuda de asylsökande möjlighet att samla sina tankar, höja humöret och få en ökad känsla av delaktighet. Detta stöds även av Turtiainens (2012) forskning som betonar vikten av tillit mellan flyktingar och myndigheter. När det uppstår en känsla av erkännande hos klienten, ökar hans eller hennes självbild och självkänsla. Turtiainen menar också att detta påskyndar anpassningen till det nya landet, och i flyktingarnas vilja att bidra till samhället. I intervjuerna kommer det även fram att informanterna anser att de själva också har en stor roll i sitt eget välmående. Genom att vara aktiv och flitig upplever de att de kan skapa sig en god framtid. Detta trots att ramarna för vad flyktingförläggningen kan erbjuda är snäva. Informanterna berättar att de upplever att tillräcklig skolgång och sysselsättning är viktiga aspekter för såväl välmående som för delaktighet. Framför allt språket ses som viktigt för att delaktighet ska uppstå och därför önskar informanterna att de skulle erbjudas mera skolgång. De upplever att detta skulle påskynda integrationen för dem när de väl har fått uppehållstillstånd. Brist på sysselsättning leder däremot till att de asylsökande tänker mycket på sin asylprocess och att känslorna av ovisshet och nedstämdhet blir starkare.

Jag har använt mig av teorin om empowerment som teoretisk referensram för min studie. Empowerment innebär kort sagt att stöda människan så att hon kan lära sig att agera självständigt, bli medveten om olika lösningsalternativ och ta självständiga beslut som rör henne själv. Resultaten av min studie stöder denna teoretiska utgångspunkt. Framför allt vid grupphemmet för ensamkommande syns empowerment i vardagen. Där finns ständigt personal på plats som kan handleda, diskutera och stöda i vardagen. Vid enheten för vuxna syns dock detta inte lika tydligt, eftersom kontakten till flyktingförläggningens personal inte är lika tät som vid grupphemmet och de vuxna asylsökande förväntas klara sig långt själva. Genom att öka mängden stöd genom empowerment kunde även de vuxna asylsökande stödjas genom asylprocessen och i integrationen. Informanterna i min studie är överens om att flyktingförläggningens personal bättre borde ta individens egna styrkor i beaktande och erbjuda stöd utgående från detta. De anser att genom att ta individernas egna önskemål, kunskaper och förmågor i beaktande, så kunde även det finländska samhället bättre gynnas av de asylsökande.

För att återgå till Thomas sex dimensioner kring delaktighet kan man konstatera att alla sex dimensionerna syns i resultaten från min undersökning. Dimensionen *eget deltagande* lyfts

fram i informanternas önskemål om att de egna styrkorna och resurserna bättre ska tas i beaktande i utformandet av servicen. Dimensionen *information och kunskap* ser jag som asylsökandenas möjligheter att själva följa med i asylprocessens olika skeden, något som de lyfter fram att borde erbjudas i högre grad. Dimensionen *att uttrycka sig* ses i de asylsökandes möjligheter att ta kontakt med flyktingförläggningen, få information och ge egna önskemål. Informanterna i min studie upplever att de försöker föra fram önskemål, men att de itne alltid tas i beaktande. Detta är troligtvis bundet till att önskemålen inte går att uppfylla inom ramen för flyktingförläggningens verksamhet. Dimensionen *hjälp och stöd att uttrycka sig* uppfylls på så sätt att socialarbetaren fungerar som en kontaktlänk mellan de asylsökande och olika myndigheter. I intervjuerna framkommer det att informanterna har en tillit till socialarbetaren, men att de önskar en större insyn i sina egna ärenden. De egna påverkningsmöjligheterna är således relativt begränsade, vilket också kommer fram i den femte dimensionen ”*att påverka*”. Informanterna i min undersökning upplever att de inte har möjligheter att påverka dem vad som händer dem under asylprocessen eller i tjänsterna som erbjuds vid flyktingförläggningen. Detta hänger också ihop med den sjätte och sista dimensionen, *att fatta självständiga beslut*. Informanterna upplever att de kan styra över sin egen vardag och sin egen aktivitet och således även påverka sin framtid, men de önskar mera stöd i att kunna utveckla sina styrkor.

Avslutningsvis kan jag konstatera att det har kommit fram flera intressanta aspekter i min undersökning, som stöder att teorin om empowerment kan och borde användas i högre grad i arbetet med asylsökande. Framför allt unga vuxna asylsökande behöver tillräckligt med stöd för att klara sig på egen hand, oavsett om de får stanna i landet eller inte. Aspekten kring välmående under asylprocessen och hur flyktingförläggningens verksamhet kan öka välmåendet hos de asylsökande är intressant. Detta hänger också ihop med aspekten kring delaktighet på så sätt att en verksamhet som stöder sysselsättning och möjligheter till utveckling, vilket ökar känslan av delaktighet och medverkan, vilket i sin tur höjer välmåendet. Även möjligheterna att uttrycka sig, bli hörd och få vara delaktig i de egna ärendena ökar känslan av kontroll och således även välmåendet.

Den här studien belyser åldersbedömningarna endast ytligt, och det vore intressant att se flera socialvetenskapliga studier kring detta ännu relativt utforskade område. I min studie har jag dock valt att studera denna specifika grupp, eftersom det ger mig en god bild av skillnaderna

mellan hur det är att komma till Finland som ensamkommande minderårig och som vuxen asylsökande. Det vore också intressant att göra en större studie, där ett större antal informanter skulle svara på frågor kring delaktighet. Eftersom en förutsättning för delaktighet är tillit, kan det diskuteras hur ålderbedömningarna påverkar tilliten till myndigheter och således också möjligheterna till delaktighet.

En av bristerna i den här studien är att alla de intervjuade framför allt baserar sina upplevelser på de erfarenheter de fått under hösten. Samtidigt har antalet asylsökande ökat markant såväl i landet som vid flyktingförläggningen, något som troligen har bidragit till såväl längre väntetider som ett snävare serviceutbud. Det här påverkar i sin tur säkert också de intervjuades upplevelser och således också intervjuaren. En annan aspekt som bör lyftas fram i detta sammanhang är att en stor del av informanterna var bosatta en ganska lång bit utanför flyktingförläggningen, vilket troligen påverkade deras upplevelse av tjänsterna och servicen som flyktingförläggningen erbjöd. Orsaken till att de inte bodde på samma ort där flyktingförläggningen är belägen, var den stora mängd asylsökande som kommit till flyktingförläggningen under hösten vilket lett till att flyktingförläggningen blivit tvungen att använda sig av alternativa lösningar. Eftersom min studie inte är komparativ, ger det heller ingen bild av hur boningsorten påverkar de egna erfarenheterna av möjligheterna till delaktighet. Studien är inte heller komparativ på så sätt att den skiljer mellan olika nationaliteter. Det faktum att

Något som också kan påverka resultaten i studien är att ett flertal av informanterna känner varandra och troligen har diskuterat undersökningen och intervjufrågorna sinsemellan. Det kan dock diskuteras huruvida detta påverkar studien i en positiv eller en negativ riktning. Å ena sidan kan detta leda till att svaren blir mera likformade, men å andra sidan kan det också bidra till en bredare insikt hos informanterna. En aspekt som också bör nämnas när man gör intervjuer med asylsökande är att användningen av tolk naturligtvis kan förvränga svaren. Jag använde mig inte av samma tolk vid varje intervjutillfälle, utan samarbetade med ett flertal olika tolkar. Tolkanvändningen försvårar intervjusituationen inte enbart utgående från kvaliteten på tolkningen, utan också på så sätt att det är en tredje part involverad, vilket kan leda till att risken för missförstånd är större. Det här kan påverka hur informanten uppfattar en fråga, samt hurdana svar han ger. Ett exempel på detta är begreppet delaktighet. Även om jag under

intervjuerna, tydliggjorde för informanterna vad jag menar med begreppet delaktighet, fick jag en känsla av att begreppet trots allt förblev otydligt. Jag är osäker på om detta berodde på begreppets abstrakta karaktär eller på att det, trots tolkanvändningen, fanns en viss språkmur mellan mig och informanterna.

Praktikforskningen framskred fint under hela processen. Jag hade ett gott samarbete med flyktingförläggningen och diskuterade utformandet av undersökningen under processens gång. I slutet på praktikforskningsperioden presenterade jag de preliminära forskningsresultaten vid en av enheterna. I diskussionen som uppstod efter presentationen framkom en del tankar om hur personalen kunde använda sig av forskningsresultaten och ta informanternas önskemål bättre i beaktande.

Jag kommer själv att fortsätta på temat delaktighet bland asylsökande i min pro gradu-avhandling och kommer då att fokusera mera på det sociala arbetet och hur socialarbetarna upplever att de kan ta delaktighet i beaktande i sitt vardagliga arbete. Jag har under praktikforskningsperioden därför också samlat in material till detta. Bland annat bestod intervjuerna också av en del där informanterna får besvara på frågor kring det sociala arbetet vid flyktingförläggningen. Därtill har jag inlett intervjuerna med socialarbetarna. Dessa resultat har dock inte inkluderats i denna rapport, utan behandlas i pro gradu-avhandlingen.

Källor

- Abbing, Henriette D.C. Roscam (2011) Age Determination of Unaccompanied Asylum Seeking Minors in the European Union: A Health Law Perspective. *European Journal of Health Law, Vol 18, 1, 11-25.*
- Dublinförordningen (604/2013)
- Ehnroth-Roswall, Mikaela & Lindell, Annika (2009) *En utvecklingsprocess gällande brukarens delaktighet*. I verket: Söderström, Eivor, Julkunen, Ilse & Backman, Ann (red.) *Att utveckla praktiken – i praktiken*. FSKC Rapporter 1/2009.
- Fangen, Katrine (2005) *Delta tagande observation*. Malmö: Liber
- Flyktingrådgivningen – Pakolaisapu. Alaikäisen turvapaikkamenettely.
http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=134&lang=suo.
Hämtat 18.11.2015.
- Hjern, Anders, Brendler-Lindqvist, Maria & Norredam, Marie (2012) Age assessment of young asylum seekers. *Acta Paediatrica, Vol 101, 1, 4-7.*
- Inrikesministeriet:
- Pressmeddelande 2.10.2015.
http://www.intermin.fi/sv/aktuellt/nyheter/1/1/ny uppskattning_av_antalet_asylsokande_ar_50_000_62825. Hämtat 10.10.2015.
- Euroopan muuttoliikeagenda: Miten EU vastaa Välimeren pakolaistilanteeseen?
http://www.intermin.fi/fi/eu-asiat/eu_muuttoliikeagenda 25.9.2015. Hämtat 10.10.2015
- Jacobsen, Dag Ingvar (2013). *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Justesen, Lise & Mik-Meyer, Lise (2011) *Kvalitativa metoder. Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Koc Ahmet, Karaoglanoglu Mustafa, Erdogan Murat & Cesur Yasar. (2001) Assessment of bone ages: Is the Greulich-Pyle method sufficient for Turkish boys? *Pediatrics International, Vol 43, 6, 662-665.*
- Lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011)

Loder, Randall T., Estle, David T., Morrison, Kenneth, Eggleston, Daniel, Fish, Daniel, N., Greenfield, Mary Lou, Guire, Kenneth E. (1993) Applicability of the Greulich and Pyle Skeletal Age Standards to Black and White Children of Today. *American Journal of Disease of Children*, 147 (12): 1329-1333.

Migrationsverket

Pressmeddelanden: Planer på att öppna en flyktingsluss i Torneå 17.9.2015

Statistik: turvapaikka ja pakolaistilastot (2009-2014)

http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot

Statistik, Vireille tulleet turvapaikkahakemukset 1.1.2015 - 15.11.2015.

http://www.migri.fi/download/63768_TP_tilannekuva_julkaistava.pdf?ccc8e9748ceed288 Hämtat 16.11.2015

Nyberg, Eva (2003a) Att använda tolk. ss. 280-303 i verket Allwood, C.M. & Franzén E.C. (red.) *Tvärkulturella möten – Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Stockholm: Natur och Kultur

Nyberg, Eva (2003b) *Familjen med flyktningbakgrund*. En globaliserande kraft i det svenska samhället. I verket: Bäck-Wiklund, Margareta. & Johansson, Thomas. (red.) *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och kultur, ss. 193-211.

Oravais flyktningförläggning

Hemsida: <http://www.vora.fi/stoed-och-omsorg/invarndraraerenden/oravais-flyktingforlaggning>. Hämtat 19.10.2015

Diskussion med biträdande förläggningsschef Micaela Nykvist, 14.10.2015

Payne, Malcolm (2002) *Modern teori-bildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.

Pitkänen, Pirkko & Kouki, Satu (1999) *Vieraiden kulttuurien kohtaaminen viranomaistyössä*. Helsinki: Edita.

Rauhala, Pirkko-Liisa och Virokannas, Elina (2011) *Sosiaalityön tutkimuksen etiikka, opettaminen ja tietoarvo*. I verket Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (red.) *Sosiaalityön arvot ja etiikka*, ss 235 – 255.

Saurama Erja & Julkunen Ilse. (2009) *Lähestymistapana käytäntötutkimus*. I verket: Mäntysaari, Pohjola & Pösö (toim.) *Sosiaalityön teoria*. Jyväskylä: Ps-kustannus, ss. 293-314.

Socialvårdslagen (1301/2014)

Statsrådets principbeslut om strategin Migrationens framtid (2013)

Svendsen, G. (1995) *Flygtninge og det psyko-sociale arbejde*. Köpenhamn: Mellempfolkeligt samurke/Oasis.

Tjora, Aksel (2012) *Från nyfikenhet till systematisk kunskap. Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi

Turtiainen, Katri (2012) *Possibilities of Trust and Recognition between Refugees and Authorities. Resettlement as a Part of Durable Solutions of Forced Migration*. Jyväskylä: Jyväskylä University.

Uggerhøj, Lars (2014) *Learning from each other – Collaboration Processes in Practice Research*. Nordic Social Work Research, Vol 4:1.

Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1: Informationsbrev

Till Dig som deltar i forskningen,

Jag heter Anna-Lena Ström och jag studerar socialt arbete vid Helsingfors universitet. Till mina studier hör både en praktikforskning och en pro gradu-avhandling. Jag kommer att göra båda dessa i samarbete med Oravais flyktingförläggning, där jag tillbringar två månader för att där utföra min forskning.

I min forskning vill jag lyfta fram problematiken kring unga vuxna asylsökande, som vid ankomsten till Finland uppgett sig vara minderåriga, men som genom åldersbedömningar har konstaterats vara vuxna. Jag vill granska deras upplevelser av delaktighet, bemötande och behov av stöd, samt undersöka hur flyktingförläggningen stöder dessa individer genom asylprocessen. Jag kommer att utföra enskilda intervjuer med asylsökande och vid behov även göra deltagande observationer i asylsökandenas vardag. Därtill är jag intresserad av att granska det sociala arbete som utförs med asylsökande. I intervjuerna med asylsökande inkluderar jag därför även frågor gällande deras erfarenheter av socialt arbete. Jag kommer även att intervjua socialarbetare om deras upplevelser och erfarenheter.

I forskningen kommer jag alltså att involvera såväl asylsökande som socialarbetare vid Oravais flyktingförläggning. Eftersom Du ingår i denna målgrupp, skulle jag vilja ta del av din kunskap genom att involvera dig i min forskning, genom intervjuer och/eller observationer. Just Din kunskap och Dina erfarenheter är viktiga! Ditt deltagande i undersökningen är frivilligt och du har rätt att avbryta ditt deltagande när du vill. Som deltagare i undersökningen garanteras Du anonymitet så långt som det är möjligt. Dina personliga uppgifter eller information som kan härledas till Dig kommer inte att publiceras i forskningsrapporten. Den information Du ger kommer att behandlas konfidentiellt.

Jag kommer att använda mig av materialet i såväl min praktikforskning som i Pro gradu-avhandlingen. Intervjuerna kommer att bandas, men inspelningarna förstörs så fort materialet har analyserats och inte längre behövs.

Det är viktigt att du är medveten om att resultaten enbart kommer att användas i forskningssyfte och inte på något sätt påverkar eventuella beslut eller andra ärenden som berör dig personligen.

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar,

Anna-Lena Ström
Studerande vid Helsingfors universitet

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Härmed ger jag mitt samtycke till att jag vill delta i den forskning som utförs av Anna-Lena Ström, och som är en del av hennes magistersstudier vid Helsingfors universitet. Forskningen består av såväl intervjuer som av deltagande observationer. Jag är införstådd i forskningens syfte och ger mitt samtycke till att de intervjuer jag har deltagit i och att den information jag har delgett under intervjuerna får användas i forskningen. Jag godkänner även att forskaren, vid behov och enligt överenskommelse, får observera min vardag vid flyktingförläggningen. Jag ger också forskaren tillstånd att bilda intervjuerna.

Jag har fått tillräcklig information om forskningen och jag känner till att jag kan avbryta mitt deltagande när jag vill.

Underskrift

Namnförtydligande

Plats och datum

Bilaga 3: Intervjuguide

Bakgrund

Ålder (såväl den konstaterade som egen bedömning)

Nationalitet

Familj

Skola / studier / arbete (såväl i hemlandet som i Finland)

Ankomsten till Finland

Hur länge har du varit i Finland?

När har du lämnat ditt hemland? Din familj?

Berätta om dina erfarenheter av den första tiden i Finland

Hur upplevde du flyktingförläggningen?

Hurudant stöd fick du?

På vilket sätt har din situation ändrat efter att du kom till Finland

Asylprocessen

Var i asylprocessen befinner du dig nu?

Hur har du upplevt asylprocessen?

Hur upplever du väntan på beslutet från migrationsverket?

Hurudana är dina erfarenheter av myndigheterna som du har mött i Finland?

Skiljer sig dina erfarenheter av de finländska myndigheterna från de i ditt hemland?

Åldersbedömningen

I vilket skede av asylprocessen deltog du i åldersbedömningen?

Hurudan information gavs det åt dig gällande åldersbedömningen?

Hurudan var din upplevelse av åldersbedömningen?

Berätta om dina tankar och känslor när du fick beskedet om resultaten från åldersbedömningen?

Berätta om flytten från grupphemmet till enheten för vuxna asylsökande.

Flyktingförläggningen

Hur många olika ställen har du bott på i Finland?

Finns det skillnader i servicen på grupphemmet och den service du nu får på enheten för vuxna? Hurudana?

Hurudan kontakt har du med flyktingförläggningens personal?

Har du alltid möjlighet till tolkanvändning när du behöver?

Berätta om rutinerna och reglerna på flyktingförläggningen.

Berätta om din vardag på flyktingförläggningen.

Hurudana aktiviteter har du möjlighet att delta i?

Delaktighet

Hurudana möjligheter har du att själv påverka vad som händer dig under asylprocessen?

Hurudana möjligheter har du att påverka din vardag vid flyktingförläggningen?

Har du haft möjlighet att fatta självständiga beslut under asylprocessen och vid flyktingförläggningen?

Hur upplever du att asylsökande bemöts av flyktingförläggningens personal i de olika skedena av asylprocessen?

Har du under tiden som asylsökande i Finland upplevt att du skulle ha behövt mera stöd än det du har fått?

Hurudant stöd upplever du att du behöver?

Har du haft möjlighet att delta i informations- eller diskussionstillfällen vid flyktingförläggningen?

Har du fått lära dig om det finländska samhället vid flyktingförläggningen?

Har du haft möjlighet att studera något av de inhemska språken i Finland, dvs finska / svenska?

Har du haft möjlighet att integrera dig i det finländska samhället som asylsökande?

Utveckling av tjänster

Upplever du att de asylsökandenas röster tas i beaktande i utvecklingen av tjänster och service vid flyktingförläggningen? Berätta.

Finns det något inom asylsystemet över lag som du anser borde utvecklas?

Finns det något inom flyktingförläggningen som du anser borde utvecklas?

Tankar om framtiden

Hurudana tankar har du om din framtid?

Vad vill du göra i framtiden?

Hur kan du nå dina mål?

Vem kan hjälpa dig?

Finns det något du vill tillägga?